

MARIJA KMETOVA:

KARIKATURE.

Prva in druga učiteljica prideta v živahnem razgovoru v posvetovalnico.

Prva: Kako me zebe! Kar živeti ne morem. (Hodi gor in dol in cepeta z nogami.)

Druga: Mene tako zebe, da mi kar tuli v nogah. Ne čutim rok in ne nog. (Hodi kakor prva.)

Prva: Pa ne vem, čemu ne zakurijo. Saj smo vendar v šoli!

Druga: In smo učiteljice menda tudi ljudje.

Prva: Menda! Pritožimo se!

Druga: Pritožimo!

Prva: Še danes!

Druga: Saj res, prav zdaj je prilika.

V tem prideta tretja in četrta učiteljica. Zebe ju kot oni dve.

Tretja: Kaj ne! To ne gre in ne gre. Bomo že videle!

Četrta: Ta bi bila lepa!

Prva: Zaradi mraza, kaj?

Tretja: Kaj mráz! To bi še bilo.

Prva: Kaj pa?

Tretja: Plače, plače!

Četrta: Plače, da.

Druga: Res je. Tudi tu je naša rana.

Prva: Prav imate.

Hodijo gor in dol in se razgovarjajo zelo glasno.

Tretja: Ali smo dekle? Delamo in delamo...

Prva: In še v mrazu...

Druga: In še v mrazu...

Tretja: Pa dobimo denarja, da ne moremo nikamor.

Četrta: O čevljih in obleki še sanjati ne smeš,

Tretja: To ne gre in ne gre!

Prva: Veste kaj? Pritožimo se!

Tretja: Imenitno!

Prva: Še danes.

Ostale tri: Še danes, dobro je!

Peta in šesta učiteljica prideta in zaloputneta vrata za seboj.

Peta: Taka nesramnost!

Šesta: Kaj ne? Da bi imela v razredu stopetdeset otrok!

Peta: In jaz stošestdeset!

Prva: Kaj je?

Peta: Saj slišiš! Stopetdeset otrok!

Druga: Da, to je res, otrok je tudi preveč.

Tretja: Res, res.

Četrta: Tako ne bo šlo več dalje.

Peta: Je to higijenično, pedagoško, moderno?

Šesta: To je hipermoderno, draga moja!

Vse: se zasmеjejo na ves glas.

Peta: Jaz ne molčim, danes pa ne.

Prva: O, krasno! kako se bomo pritoževale! Grozno lepo bo to!

Šesta: Saj res, imenitno. To moramo povedati; na vsak način.

Peta: Saj smo vendar v dvajsetem stoletju!

Vse prikimavajo in trepečejo v mrazu.

Sedma pride vsa razkačena in se kar sesede na stol pri mizi.

Sedma: Oh, ta ženska!

Vse: Kaj pa je? Kaj je?

Sedma: Ta ženska!

Vse: Za božjo voljo, kdo, kdo?

Sedma: Ta ženska!

Vse: Pa kdo, kdo?

Sedma: Ona.

Vse odstopijo in preplašeno pogledajo proti vratom.

Sedma: Ona, da. Pomislite, kašljam, saj veste, da kašljam, no — in kašljam tudi v šoli. Zakaj pa kašljam?

Prva: Ker je mraz v šoli.

Vse: Seveda, kajpa.

Sedma: In torej kašljam — in glejte! Danes mi je povedal nekdo, ki je bil pri seji takrat, da me je ona naznanila, češ, da motim pouk s kašljem!

- Vse: O, ti!
 Hodijo po posvetovalnici, mrmrajo, vzklikajo, a v strahu pogledujejo venomer vrata.
- Sedma: Tega ne prenesem. (In udari po mizi.)
- Vse: Prav, prav!
- Prva: Tudi me...
- Sedma: Kaj — ve?
- Tretja: Se pritožimo; veš?
- Sedma: Res? O, tudi jaz! In zakaj ve?
- Peta: Zaradi...
- Osma pride mimo in stopi k mizi.
- Vse: Pojdi sem!
- Peta: Poslušaj! Danes se pritožimo.
- Osma: Jezus! Pritožimo! (In se prime za glavo.)
- Vse: No?
- Osma: Nikar! To je upor!
- Sedma: Mevža!
- Osma: Pa kaj? Imate stvarne razloge?
- Peta: Poslušaj! Prvič mraz, drugič plače, tretjič preveč otrok, četrtič se pritoži ta radi denunciacije. Torej stvarno, ne?
- Osma: Seveda, seveda; a ne svetujem vam, sicer pa, kaj pa, kakor hočete...
- Vse: Ti ne boš z nami?
- Osma: O, bom, bom.
- Četrta: Torej! Zdaj bo prišla ona. Da izpolnimo, kar smo rekle! Že veste: prvič, drugič, tret...
- Nenadoma se zdrzne. Vse se spogledajo in sklonejo. Ona — voditeljica — pride z debelo knjigo in sede k mizi. Ostro pogleda učiteljice in govori sladko-strupeno.
- Ona: Sedite! (Pokaže z roko.)
 Vse sedejo, le sedma ne.
- Ona: Gospodična, prosim!
- Sedma: Hvala; rajša stojim.
- Ona: Prosim, izvolite se s ti!
 Sedma sede.
- Ona: Je prav, ali vse ob svojem času. In pa na svojem mestu. Tako. Torej pričnimo. Vi, gospodična, boste zapisnikarica. Sicer pa imam že ves zapisnik sama tu in vam

ne bo treba pisati. Je bolje tako, ne bo pomot. Torej — prvi dopis govori o kurjavi.

Prva: Imenitno!

Ona ostro pogleda in pravi: Želite?

Vse se spogledajo.

Druga: Jaz, jaz bi...

Prva: Smo se zmenile...

Ona: Dopis govori o kurjavi. V modernem času živimo in ne smemo hoditi po prejšnjih oguljenih potih. Časih smo kurili...

Vse se spogledajo in sklonejo glave.

Ona: ... smo kurili res, a moderna higijena nas uči tako lepo, da od prevelike gorkote rada boli glava...

Vse se zdrznejo.

Ona vidi to, a čita dalje: ... in se posuši zrak, kar dela otrokom in učiteljstvu težkoče pri dihanju. Tudi se človek pomehkuži preveč. In kakor vam je vsem znano, vemo o rajni cesarici Mariji Tereziji, da je spala poleti in pozimi in pri vsakem vremenu v sobi z odprtimi okni. In je vendar dočakala — in prav zato! — dočakala visoko starost! Če ne kurimo, pomagamo torej prvič sami sebi — kar nam bodi vselej veliko, zakaj svoj stan povzdiguje nad vse! — drugič otrokom, da se že v mladosti privadijo mrazu. Pomislimo samo na Špartance, kaj ne? In tretjič storimo s tem tudi svojo patrijotično dolžnost.

Vsem klonejo glave bolj in bolj.

Ona: Torej ne bomo nič več kurili v šolskih sobah. Dobro.

Nobena ne črhne besedice.

Le sedma pravi: Pa saj smo vendar ljudje!

Ona: Želite?

Vse vprek govorijo: Kaj hočeš? Kako meniš? Ljudje? Da bi bili ljudje? Smešno!

Ona: Stvar je jasna, gospodične, ali ne? Seveda. Prav. Torej dalje. Drugi dopis govori o plačah.

Vse: O!

Ona: Želite?

Tretja: Smo pravkar hotele...

Prva začudeno: Kaj smo hotele?

Tretja: No!

- O n a: Prosim, prosim. Katera izmed gospodičen bi kaj hoteti hotela? Prosim! Nobena?
- T r e t j a: Saj vendar veste! Kaj se nismo zmenile?
- V s e: Nič, nič, gospa.
- T r e t j a: Pa...
- O n a: Gospodična, kaj bi hoteli? Saj niti ne veste, o čem govori dopis. Torej? Poslušajte, izvolite poslušati. Ali ne?
- Vse se sklonejo in si ne upajo pogledati druga drugi v oči.
- O n a: Torej o plačah. Učiteljstvo ima veliko prostih dni. Več od vseh drugih stanov. Plačano pa je z ozirom na to prostost — v e l i k o p r e d o b r o!
- Vse se zdrznejo in pogledajo, kakor bi treščilo vanje.
- O n a: No? ...predobro in ...
- Č e t r t a: Prosim ...
- O n a: ...predobro in zato ...
- P e t a: Prosim!
- O n a: ...in zato utegnete dajati od te plače mesečno po petdeset kron — za zdaj le toliko — za šolske cunje, za kredo, tinto in tako dalje. Če preračunamo, to sicer ni dosti, a za zdaj bodi le toliko, ta malenkost.
- Vse se srepo spogledajo.
- S e d m a: To ne gre. Govorite vendar!
- Vse se potuhnejo.
- O n a: Gospodična, gospodična, kaj vam pa je? Imate kak predlog? Prosim, prosim, Besede vam ne krati nihče!
- S e d m a: Plače so premajhne! In zdaj ...
- O n a: Premajhne! Smešno! Izjavite se, prosim, vse o tem! Prosim!
- Vse po vrsti zmigavajo z rameni in molčijo.
- O s m a: Gospa voditeljica, prosim, ne razburjajte se! Saj smo zadovoljne.
- O n a: Menda! — Dalje pravi dopis, da je posebno za zimski čas velike važnosti, da je v razredu veliko število otrok. Seveda do dvesto, več ne. Več jih sama ne bi pripustila, to ne, pa če bi mi ukazal to ne vem kdo, ne vem kdo. Več kot dvesto ne, to ne.

- Š e s t a: Ali vendar ...
 Vse se sujejo pod mizo in godrnjajo: Tiho, pst, molči, molči vendar!
- O n a: Soba se segreje tako popolnoma naravno in je pouk dosti lažji učiteljici, če vidi, da jo poslušša toliko in toliko glav. To je res zelo pametno. Ej, in v naših časih ni bilo nikdar manj otrok v eni šolski sobi.
 Vse se sklonijo še niže.
- O n a: Ker ni nikakega predloga in — in u g o v o r a, bi svetovala, zaukazujem strogo disciplino v prostem času!
- P r v a: V prostem!
- O n a: Prav tam spoznamo moč in veljavnost učitelja. In dalje opažam, da imate navado nositi klobuke postrani.
 Vse se zdrznejo.
- O n a: ... kar ni in ni pedagoško in — da ne bom videla nič več kaj takega!
- S e d m a: Je to pedag ...
- O n a: Pa vi — kaj vi?
- S e d m a: Hočemi govoriti z vami.
- O n a vsa osupla: Govo-ri-ti? Z m e n o j?
- S e d m a: Zakaj ste me naznanili?
- V s e: Molči, molči!
- O n a: Prosim, prosim! Je to res?
- S e d m a: Vse vedo. Ali ne?
 Vse molčijo in gledajo v tla.
- S e d m a: Kaj vam nisem pravila?
- P r v a: Meni že ne.
- D r u g a: Tudi meni ne.
 Tretja in četrta se ozreta v stran.
- P e t a: Kaj vem!
- Š e s t a: Se ne spominjam.
- O s m a: Smešno! Gospa voditeljica, ne razburjajte se!
- S e d m a: Tako? O, seveda, potem ...
- O n a: Pa kaj vam je? — Č e, rečem č e! — bi vas bila naznanila, bi bilo to: prvič dokaz, kako ljubim disciplino in mir in s tem mladino; drugič, kako mi je pri srcu red. In ali je motenje pouka red? In če ne naznanim motenja pri pouku, ali je v takem vodstvu, vprašam

vas, ali je v takem vodstvu r e d? Prosim, ali ste zoper mladino, zoper red? Prosim, izjavite se, prosto voljo imate?

V s e: Ne, ne, ne.

O n a: Torej ste zoper mladino in dobro ime na šoli?

V s e: Ne, ne, ne.

O n a: In vi?

S e d m a: Ne.

O n a: Tako. Stvar je rešena, zadeva dognana, zadnji zapisnik potrjen, novi je tu in glede sklenjenih zadev v dopisih, prosim ...

In odide v triumfu proti izhodu, osma ji odpre vrata, vse tiho vstanejo, se ponižno priklonijo, se niti ne pogledajo in se splazijo po prstih skozi vrata.

PASTUŠKIN:

ZAMIŠLJENA.

Spet izhrumel se je slasti vihar,
spet mirna in zamišljena in tiha
ob rami blaženo mi draga vzdihla;
v očeh ji sije skrite sreče žar.

gorkó proseva vsako božjo stvar
in vsako v sreče tih trepet razniha,
da z nama vse utriplje, z nama diha
kot v nama prerojeno ravnokar.

In topli nje zamišljeni pogledi
še dalje v svet prodirajo ji nov —
jaz pa zvestó po njih čarobni sledi.

Nič več ne omahujem negotov,
zdaj vem: v tem novem svetu, prav na sredi,
resnica klije iz najvišjih snov.

*Prav. da pi vselaj tudi misel končana
s končano vstavo
fwd: 29/49*

